

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

ISSN 2306-6814

9 772306 681405

Науково-практичний журнал

№ 11-12 червень 2022

Головний редактор:

Ємельянов В.М.,
доктор наук з державного управління,
професор, заслужений діяч науки
і техніки України

Заступники головного редактора:

Антонова Л.В.,
кандидат економічних наук, доктор наук
з державного управління, професор
Нора Г.А.,
доктор економічних наук, професор

Відповідальні секретарі:

Штиршов О.М., кандидат наук з
державного управління, доцент
Тимофеев С.П., кандидат наук з
державного управління, доцент
Кучеренко Г.Б.

Члени редакційної колегії:

Abbas Mardani, Ph.D. in Philosophy Management
(USA)
Бартош Гордецки, доктор політичних наук, профе-
сор факультету журналістики й політичних наук
Університету імені Адама Міцкевича (м. Познань,
Польща)
Беглиця В. П., кандидат економічних наук, доктор
наук з державного управління, професор
Гармідер А. Д., доктор економічних наук, доцент
Гнат'єва Т. М., кандидат економічних наук,
доцент
Гришова І. Ю., доктор економічних наук
Дацій О. І., доктор економічних наук
Денисенко М. П., доктор економічних наук,
професор
Козловський С. В., доктор економічних наук,
професор
Кравчук А. О., кандидат економічних наук, доцент
Кушнір С. О., кандидат економічних наук,
професор
Лазарева О. В., доктор економічних наук,
професор
Ніколюк О. В., доктор економічних наук,
професор
Плеханов Д. О., кандидат економічних
наук, доктор наук з державного
управління, професор
Резнікова Н. В., доктор економічних наук,
професор
Сазонець І. А., доктор економічних наук,
професор
Сазонець О. М., доктор економічних наук, професор
Сорока С. В., доктор наук з державного управління,
професор
Стоян О. Ю., кандидат економічних наук,
доктор наук з державного управління, доцент
Тарасова Т. О., доктор економічних наук,
професор
Чвортко Л. А., кандидат економічних наук, доцент
Яременко Л. М., к. е. н., доцент, доцент кафедри
фінансів, обліку і оподаткування
Ярошевська О. В., доктор економічних наук,
професор

ІНВЕСТИЦІЇ:

ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 11—12 червень 2022 р.

Журнал засновано у січні 2002 року.
Виходить 2 рази на місяць

Журнал включено до переліку наукових фахових
видань України з питань

ЕКОНОМІКИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Категорія «Б»

(Наказ Міністерства освіти і науки України від
02.07.2020 № 886)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292

ІНДЕКСАЦІЯ ВИДАННЯ В НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ:

— Index Copernicus (IC);
— SIS;
— Google Scholar.

Свідоцтво КВ № 23727-13567ПП від 17.12.2018 року
ISSN 2306-6814

Передплатний індекс: 23892

Адреса редакції:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Поштова адреса:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Телефон: (044) 223-26-28, 537-14-33,
(050) 382-06-63

E-mail: economy_2008@ukr.net
www.nayka.com.ua

www.investplan.com.ua

Засновники:

*Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
ТОВ "ДКС Центр"*

Видавець:

ТОВ "ДКС Центр"

Передрукування дозволяється лише за згодою
редакції.
Відповідальність за добір і викладення фактів несуть
автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів
публікацій.

За зміст та достовірність реклами несе
відповідальність рекламодавець.

Рекомендовано до друку 30.06.22 р.

Підписано до друку 30.06.22 р.

Формат 60x84 1/8, Ум. друк. арк. 22,9.

Наклад — 1000 прим.

Папір крейдований, друк офсетний.

Замовлення № 3006/2.

Віддруковано у ТОВ «ДКС Центр»

м. Київ, пров. Куренівський, 17

Тел. (044) 537-14-34

© ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД, 2022

РОЗМІЩЕННЯ СТАТТІ

1. Вимоги щодо змісту наукової статті.

1.1. Високий науковий рівень статті.

1.2. Приймаються раніше не опубліковані наукові статті.

1.3. Автор несе відповідальність за оригінальність тексту статті (за плагіат відповідає автор).

1.4. Стаття повинна бути написана українською, російською або англійською мовою.

1.5. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних назв, географічних назв та інших відомостей, а також за те, що в матеріалах не містяться дані, що не підлягають відкритій публікації.

1.6. Остаточне рішення про публікацію ухвалюється Редакційною колегією, яка також залишає за собою право на додаткове рецензування, редагування і відхилення статей.

2. Вимоги щодо оформлення наукової статті.

2.1. У статті з лівого боку має стояти індекс УДК (Регистр – «ВСЕ ПРОПИСНЫЕ»)

2.2. Ініціали та прізвище автора. Через кому після ПІБ зазначається науковий ступінь, вчене звання, посада, науковий заклад. (На мові статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою). ORCID ID.

2.3. Назва статті (Регистр – «Как в предложениях») мовою статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою.

2.4. Анотація.

2.4.1. Мовою статті (обсяг не менш як 100 слів).

2.4.2. Англійською мовою (обсяг не менш як 1800 знаків без пробілів).

2.4.3. У статті не українською мовою обов'язкова анотація українською мовою (обсяг не менш як 1800 знаків без пробілів).

2.5. Ключові слова (5–8 слів) мовою статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою.

2.6. Текст статті.

У статті повинні міститись (із виділенням у тексті) такі елементи:

— постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;

— аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;

— формулювання цілей статті (постановка завдання);

— виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових

результатів;

— висновки з проведеного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі;

— список літератури;

— список літератури (References) в романському алфавіті.

Згідно з новими правилами, які враховують вимоги міжнародних систем цитування, автори статей повинні давати список літератури в двох варіантах: один мовою оригіналу і окремим блоком той же список літератури (References) в романському алфавіті (harvard reference system), повторюючи в ньому в тому ж порядку всі джерела літератури, незалежно від того, чи є серед них іноземні.

Для правильного оформлення, скористайтеся рекомендаціями <http://www.economy.in.ua/d/references.doc> або замовте цю послугу в редакції (див. анкету для автора).

3. Технічні вимоги до статті.

3.1. Обсяг рукопису — 20—35 тис. знаків, включаючи рисунки, таблиці.

3.2. Стаття повинна бути виконана у форматі А-4 текстового редактора Microsoft Word for Windows (шрифт – Times New Roman). Якщо стаття зроблена в редакторі Microsoft Word (версія 2007) і має розширенням .docx, обов'язково потрібно відправити додатково файли статті Perezбережені у формат .doc для Microsoft Word (версія 97-2003) або .rtf. Назва файлу має відповідати прізвищу автора (наприклад: Іванов або Ivanov).

3.3. Кількість табличного матеріалу та ілюстрацій повинна бути доречною. Цифровий матеріал подається у таблиці, що має порядковий номер (наприклад, Таблиця 1.) і назву (друкується над таблицею посередині жирним шрифтом). Ілюстрації також потрібно нумерувати і вони повинні мати назви, які вказуються під кожною ілюстрацією (наприклад, Рис. 2. Переваги ефективної структуризації попиту).

3.4. Рисунки, виконані у MS Word, потрібно згрупувати; вони повинні бути єдиним графічним об'єктом. Для рисунків, зроблених у програмі Excel, потрібно додатково до статті відправити файл Excel (2003).

3.5. Формули виконуються за допомогою вбудованого редактора формул MS Equation і нумеруються з правого боку.

3.6. Посилання на літературу в тексті необхідно подавати в квадратних дужках, наприклад, [3, с. 35; 8, с. 56–59], в яких перша цифра вказує порядковий номер джерела в списку літератури, а друга – відповідну сторінку в цьому джерелі; одне джерело (зі сторінкою) відокремлюється від іншого крапкою з комою.

3.7. У статті не повинно бути переносу слів та макросів При наборі слід вимкнути автоматичний «м'який» перенос (заборонені «примусові» переноси – за допомогою дефісу). Абзаци позначати тільки клавішею «Enter», не застосовувати пробіли або табуляцію (клавіша «Tab»).

4. Матеріали, які потрібно подати до редакції.

4.1. Стаття, рисунки окремими файлами (якщо потрібно (див. пункт 3.4)).

4.2. Анкета (скачати на сайті).

4.3. Рецензія на статтю* (з підписом рецензента та печаткою):

— якщо автор або один із співавторів не має наукового ступеня (статті українською, російською або англійською мовами);

— якщо в статті один автор, який не має наукового ступеня доктора наук (статті англійською мовою).

Матеріали надсилати на електронну адресу economy_2008@ukr.net

* Рецензію та витяг редакція має право запросити у автора з науковим ступенем.

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 11—12 червень 2022 р.

У НОМЕРІ:

Економічна наука

Кононова О. Є., Шпатакова О. А., Іваненко Р. О.

Енергетична стратегія України в умовах війни 5

Вініченко І. І., Полегенька М. А., Сірак Ю. В.

Теоретичні засади інвестиційної діяльності підприємств 12

Фостолович В. А.

Сучасні інструменти системи управління бізнесом у сфері готельно-ресторанної справи 18

Здирко Н. Г., Дриманова Л. М.

Класифікація та оцінка продукції лісівництва для потреб бухгалтерського обліку 26

Мединська Н. В.

Інституціоналізація економічного механізму ресурсозбереження та енергоефективного природокористування: інвестиційний та секторальний вимір 32

Руденко В. В.

Податкові пільги у забезпеченні інвестиційного розвитку суб'єктів господарювання в країнах ЄС та в Україні 39

Мисак Г. І., Мельник Н. В.

Національні стилі лідерства 47

Янковець Т. М., Чабан В. О.

Стратегія розвитку підприємства та бренд-менеджмент 50

Романенко С. С.

Оцінювання сучасного стану розвитку спортивно-оздоровчої діяльності на макро-, мезо- та мікрорівнях 59

Однорог М. А., Півторак М. В., Житник Т. П., Вовк Л. А., Музиченко С. К.

Потенціал оцінювання вартості агробізнесу в контексті розвитку зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі економіки 64

Державне управління

Олійник Н. І.

Сталий розвиток сфери водопостачання та водовідведення в Україні: проблеми та перспективи 68

Орел М. Г.

Забезпечення гуманітарної безпеки в умовах Covid-19: виклики та загрози 75

Примуш Р. Б.

Формування правового й організаційного механізмів публічного управління у сфері національної безпеки в Україні в умовах воєнного періоду 83

Якобчук В. П., Войтенко А. Б., Пугачова Н. С., Безносюк С. В., Кравець О. В.

Інноваційні механізми ефективного управління цивільною безпекою регіону 88

Максимюк І. В., Гбур З. В.

Державне управління в наданні онкологічної допомоги населенню 95

Сивак О. В., Михальчук В. М.

Організаційно-правовий аспект реалізації права на соціальне забезпечення у зв'язку з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням 102

Карабаєв Д. Т., Кошова С. П.

Проблеми захисту та поновлення трудових прав працівників та можливі шляхи їх вирішення 109

Харенко В. В., Алексєєнко І. В.

Організаційно-правовий аспект реалізації права на відпочинок 115

Слободян І. А.

Організаційно-правове забезпечення функціонування системи управління у сфері безпеки та охорони державного кордону 122

Бондаренко Л. І.

Трансформаційні процеси в організації діяльності органів виконавчої влади 127

Кравченко Л. А.

Стратегічне планування розвитку територіально-виробничих систем професійно-технічної освіти як інноваційний механізм управління аграрного сектора України 135

Жаров Д. О.

Застосування інструментів забезпечення сталого розвитку агломерацій у США та Канаді 140

INVESTYTSIYI: PRAKTYKA TA DOSVID

№ 11—12 / 2022

CONTENTS:

Economy

<u>Kononova O., Shpatakova O., Ivanenko R.</u> UKRAINIAN ENERGY STRATEGY IN WAR CONDITIONS	5
<u>Vinichenko I., Polehenka M., Sirak U.</u> THEORETICAL PRINCIPLES OF INVESTMENT ACTIVITY OF ENTERPRISES	12
<u>Fostolovych V.</u> MODERN TOOLS OF BUSINESS MANAGEMENT SYSTEM IN THE FIELD OF HOTEL AND RESTAURANT AFFAIRS	18
<u>Zdyrko N., Drymanova L.</u> CLASSIFICATION AND EVALUATION OF FORESTRY PRODUCTS FOR ACCOUNTING NEEDS	26
<u>Medynska N.</u> INSTITUTIONALIZATION OF ECONOMIC MECHANISM OF RESOURCE SAVING AND ENERGY EFFECTIVE NATURE MANAGEMENT: INVESTMENT AND SECTORAL MEASURING	32
<u>Rudenko V.</u> TAX INCENTIVES IN ENSURING INVESTMENT DEVELOPMENT OF BUSINESS ENTITIES IN EU COUNTRIES AND IN UKRAINE	39
<u>Mysak H., Melnyk N.</u> NATIONAL LEADERSHIP STYLES	47
<u>Iankovets T., Chaban V.</u> ENTERPRISE DEVELOPMENT STRATEGY AND BRAND MANAGEMENT	50
<u>Romanenko S.</u> ASSESSMENT OF THE CURRENT STATE OF DEVELOPMENT OF SPORTS AND HEALTH ACTIVITIES AT THE MACRO, MESO AND MICRO LEVELS	59
<u>Onorog M., Pivtorak M., Zhytnyk T., Vovk L., Muzychenko S.</u> THE POTENTIAL OF ASSESSING THE VALUE OF AGRIBUSINESS IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY	64

Public administration

<u>Oliinyk N.</u> SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF WATER SUPPLY AND WASTEWATER IN UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS	68
<u>Orel M.</u> ENSURING HUMANITARIAN SECURITY IN COVID-19: CHALLENGES AND THREATS	75
<u>Primush R.</u> FORMATION OF LEGAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE SPHERE OF NATIONAL SECURITY IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF THE WAR PERIOD	83
<u>Yakobchuk V., Voytenko A., Puhachova N., Beznosiuk S., Kravets O.</u> INNOVATIVE MECHANISMS FOR EFFECTIVE CIVIL SECURITY MANAGEMENT IN THE REGION	88
<u>Maksymiuk I., Hbur Z.</u> THE CABINET OF MINISTERS OF UKRAINE: FUNCTIONS, POWERS AND RESPONSIBILITIES	95
<u>Syvak O., Mykhalchuk V.</u> ORGANIZATIONAL AND LEGAL ASPECT OF THE REALIZATION OF THE RIGHT TO SOCIAL SECURITY IN CONNECTION WITH AN ACCIDENTAL CASE AT WORK AND OCCUPATIONAL DISEASE	102
<u>Karabayev D., Koshova S.</u> PROBLEMS OF PROTECTION AND RENEWAL OF LABOR RIGHTS OF EMPLOYEES AND POSSIBLE WAYS TO SOLVE THEM	109
<u>Kharenko V., Alekseenko I.</u> ORGANIZATIONAL AND LEGAL ASPECT OF EXERCISE OF THE RIGHT TO LEISURE	115
<u>Slobodyan I.</u> ORGANIZATIONAL AND LEGAL SUPPORT OF THE FUNCTIONING OF THE MANAGEMENT SYSTEM IN THE FIELD SECURITY AND PROTECTION OF THE STATE BORDER	122
<u>Bondarenko L.</u> TRANSFORMATIONAL PROCESSES IN THE ORGANIZATION OF EXECUTIVE BODIES	127
<u>Kravchenko L.</u> THE STRATEGIC PLANNING OF DEVELOPMENT OF TERRITORIAL AND PRODUCTION SYSTEMS OF VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION AS AN INNOVATIVE MECHANISM MANAGEMENT GOVERNANCE	135
<u>Zharov D.</u> APPLICATION OF TOOLS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGGLOMERATIONS IN THE USA AND CANADA	140

Н. Г. Здырко,

д. е. н., професор, декан факультету обліку та аудиту,

Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: 0000-0001-5968-3502

Л. М. Дриманова,

аспірант, Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: 0000-0003-3854-1104

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.11—12.26

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА ПРОДУКЦІЇ ЛІСІВНИЦТВА ДЛЯ ПОТРЕБ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

N. Zdyrko,

PhD in Economics, Associate Professor, Dean of the Faculty

of Accounting and Audit, Vinnytsia National Agrarian University

L. Drymanova,

Postgraduate student, Vinnytsia National Agrarian University

CLASSIFICATION AND EVALUATION OF FORESTRY PRODUCTS FOR ACCOUNTING NEEDS

У статті проаналізовано основні спекти класифікації та оцінки продукції лісівництва для потреб бухгалтерського обліку. Досліджено основні нормативні документи, які регламентують відображення продукції лісівництва у бухгалтерському обліку. Визначено, що класифікацію продукції лісівництва як об'єкта обліку варто здійснювати з точки зору її визнання як біологічних активів, додаткових біологічних активів, продукції, готової до споживання або подальшої переробки та продуктів переробки. Зазначено, що для достовірності та своєчасності отримання інформації щодо лісогосподарської продукції та її вартості для цілей бухгалтерського обліку важливим є питання економічної оцінки такої продукції. Встановлено, що найкращим методом економічної оцінки лісових ресурсів та продукції лісівництва є рентний метод (враховуючи диференціальну ренту I та II). Виокремлено основні проблеми бухгалтерського обліку лісових ресурсів та продукції лісівництва, а також мінімально необхідні кроки для їх вирішення.

The article analyzes the main inspections of the classification and evaluation of forestry products for the needs of accounting. The main regulatory documents regulating the display of forestry products in accounting have been studied. It is determined that the classification of forestry products as an object of accounting should be made in terms of their recognition as biological assets, additional biological assets, products ready for consumption or further processing and processed products. It is noted that for the reliability and timeliness of obtaining information about forestry products and their value for accounting purposes, the issue of economic evaluation of such products is important. It has been established that the best method for the economic evaluation of forest resources and forestry products is the rental method (taking into account the differential rent I and II).

The methodology for assessing forest products and forest biological assets for accounting purposes must necessarily take into account the specifics of the forest industry. Accordingly, it is established that forest plantations are long-term biological assets, directly cut biological trees are agricultural products, and timber products are products resulting from wood processing. It is

substantiated that the approval of the Concept of the unified state system of electronic wood accounting and the approval of the Instructions for maintaining electronic wood accounting allows optimizing the production activities of forestry enterprises, improving the quality of accounting for forestry products, reducing the time for issuing documentation, and contributes to the effective fight against illegal logging. The accounting methodology in forestry should be substantiated in an accounting policy, the elements of which clearly identify not only the methodological outline, but also the technical, organizational and managerial. The main problems of accounting for forest resources and forestry products and the minimum necessary steps to solve them are identified.

Ключові слова: бухгалтерський облік, лісові ресурси, продукція лісівництва, деревина, біологічні активи, рентний метод, електронний облік деревини.

Key words: accounting, forest resources, forestry products, timber, biological assets, rental method, electronic timber of accounting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах лісова галузь України розвивається нестабільно. Незважаючи на те, що лісове господарство належить до господарських комплексів, які мають стратегічне значення для національної економіки, оскільки охоплює всі процеси, пов'язані з відтворенням та використанням стратегічного ресурсу — лісу, при цьому він займає порівняно незначне місце у економіці України. Необхідною умовою ефективної діяльності підприємств лісового господарства є належна організація обліку лісових біологічних активів, так як вона дозволить забезпечити достовірний облік витрат на виробництво та виходу продукції лісового господарства з урахуванням галузевих особливостей лісового комплексу, вікового складу і міжвидового розподілу лісових біологічних активів, системи державного регулювання лісокористування.

Сьогодні у діяльності вітчизняних лісгосподарських підприємств основною проблемою у сфері бухгалтерського обліку лісових ресурсів та продукції лісівництва є відсутність єдиного підходу до класифікації та оцінки продукції лісівництва для цілей бухгалтерського обліку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Основні проблемні питання забезпечення бухгалтерського обліку лісових ресурсів висвітлені у працях Т.І. Вовчук, В.Д. Гоцуляка, Р.Г. Дубаса, В. Букура, О.В. Морозової, Л. Тодорової, Я.В. Ковалю, В.О. Озерана, М.Ю. Чік. Віддаючи належне науковому доробку вказаних вчених, недостатньо дослідженими залишаються питання класифікації та оцінки продукції лісівництва для потреб бухгалтерського обліку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою наукової статті є дослідження підходів до класифікації лісових ресурсів та продукції лісівництва, а також визначення найбільш раціонального методу їх економічної оцінки для цілей бухгалтерського обліку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Лісове господарство є важливим складовим елементом економіки України, оскільки, крім того, що забезпечує державу сировиною для багатьох галузей промисловості, воно ще є основою для здійснення господарської діяльності, яка передбачає створення робочих місць і виготовлення продукції, а отже, формування ВВП. У структурі ВВП України лісова галузь займає незначну частку (0,5—0,6%), але динаміка обсягів продукції (робіт, послуг) лісового господарства та продукції лісозаготівель протягом 2010—2020 рр. має позитивну тенденцію [1].

Відповідно до Класифікатора видів економічної діяльності, лісове господарство України включає 4 підвиди: лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві (02.1), лісозаготівлі (02.2), збирання дикорослих недревних продуктів (02.3), надання допоміжних послуг у лісовому господарстві (02.4).

Нормативним документом, який регламентує відображення у бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних із продукцією лісівництва є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи" [2]. У П(С)БО 30 наведено визначення поняття "біологічний актив" — це тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди [2]. До сільськогосподарської продукції відносяться активи, що були одержані в результаті відокремлення від біологічного активу, призначені для продажу, переробки або внутрішнього споживання.

П(С)БО 30 "Біологічні активи" був розроблений на основі Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 41 "Сільське господарство". У МСБО 41, на відміну від вітчизняного аналога, є чітке трактування лісових ресурсів. Так, біологічними активами визнаються "дерева у лісопосадці", сільськогосподарською продукцією — "зрубаний ліс", а продуктами, які є результатом переробки після збирання врожаю, — "лісоматеріали". Окрім того, наведені в МСБО 41 визначення біологічних активів та сільськогосподарської продукції носять більш ширший і загальний характер. Так, біологічним

Таблиця 1. Класифікація біологічних активів у лісовому господарстві

Біологічні активи	Додаткові біологічні активи	Продукція, готова до споживання або подальшої переробки	Продукти переробки
Земля, зайнята лісом	рослини, тварини	деревина, деревні соки, мисливська продукція, ягоди, гриби, недеревна продукція	продукція переробки лісодеревини, консервна продукція, м'ясопродукти, тощо
Лісовий масив	дерева, що формують основу природного поновлення лісонасаджень	продукція, визначена Державним класифікатором продукції та послуг	пиломатеріали, ефірні масла, дьоготь, каніфоль, скипидар, крихта коркова
Лісорозсадники, маточні плантації, лісонасіннєві плантації	сіянці, саджанці	дерева для реалізації, насіння, плоди	продукти консервування, ефірні масла
Чагарники	підріст	кущі для реалізації, плоди	продукти консервування
Ягідники	розсада, живці	ягоди	продукти консервування
Дикі тварини	приплід	туші тварин, шкурки	м'ясопродукти, декоративні опудала
Дикі птахи	приплід, яйця	тушки пернатих, яйця (для реалізації), пух перо	м'ясопродукти, декоративні опудала

Джерело: [4, с. 324].

активом визнається "жива тварина або рослина", а сільськогосподарської продукцією — "зібраний урожай біологічних активів" [3, с. 294].

Незважаючи на прийняття П(С)БО 30 "Біологічні активи", вітчизняні лісогосподарські підприємства не відображають в обліку та фінансовій звітності біологічні активи. Це є фундаментальною проблемою обліку в лісовій галузі, яка не дозволяє сформувати реальну вартість лісу, собівартість виробленої продукції та достовірно оцінити роботу галузі взагалі.

У відповідності до положень П(С)БО 30 та МСБО 41 вважаємо, що дерева варто обліковувати за дебетом рахунку 16 "Довгострокові біологічні активи" відповідно як довгострокові біологічні активи, зрізані дерева — на дебеті рахунку 27 "Продукція сільськогосподарського виробництва" як сільськогосподарську продукцію, а лісоматеріали — це продукти, які є результатом "переробки" деревини.

Біологічні активи в лісовому господарстві сьогодні питання недостатньо досліджене у науковій сфері, зокрема, щодо визначення їх суті та класифікації. Так, найбільш детальну класифікацію лісових біологічних активів надає Т.А. Ковбаса [4, с. 324]. Класифікацію продукції лісівництва як об'єкта обліку варто здійснювати з точки зору її визнання як біологічних активів, додаткових біологічних активів, продукції, готової до споживання або подальшої переробки та продуктів переробки (табл. 1).

Для достовірності та своєчасності отримання інформації щодо лісогосподарської продукції та її вартості для цілей бухгалтерського обліку важливим є питання економічної оцінки такої продукції. До початку ХХІ століття економічна оцінка лісових ресурсів не здійснювалась, оскільки поширеною була концепція "безплатності" природних ресурсів, і тому питання про їх грошову оцінку навіть не поставало. Оцінка лісових ресурсів має важливе значення, адже дозволить виміряти вартість цих активів як на мікро, так і на макрорівні та

визначити розмір шкоди, заподіяною внаслідок неконтрольованої їх вирубки та втрат, що виникають внаслідок стихійних явищ. Розробка науково-обґрунтованих методів економічної оцінки лісових ресурсів дозволить підвищити контроль за їх відтворенням і використанням [5, с. 71].

Ліси не однакові за цільовим призначенням, продуктивністю, місцезонашуванням, доступністю для експлуатації. Звідси неоднакові і доходи від використання лісових ресурсів, а також методи їх економічної оцінки. Об'єктом економічної оцінки лісових ресурсів залежно від напрямку їх використання є:

- земля, як головний засіб виробництва в лісовому господарстві;
- лісові насадження на корені;
- ліс, як земельне угіддя і об'єкт багатоцільового використання;
- насадження, які є продуктом природи і праці;
- ресурси побічного і прижиттєвого користування;
- ресурси лісової фауни [6, с. 281].

Методика оцінки лісогосподарської продукції та лісових біологічних активів для цілей бухгалтерського обліку обов'язково повинна враховувати специфіку лісової галузі:

- утворення лісових біологічних активів здійснюється під впливом не тільки робочої сили, але і природно-кліматичних умов, як наслідок, на виробництво лісогосподарської продукції особливо впливає сезонність;
- тривалість періоду вирощування лісогосподарської продукції становить 50—70 років, що значно перевищує один операційний цикл, тому некоректним є обліковування витрат на відтворення лісових активів на рахунку 23 "Виробництво" (за окремими біологічними активами та їх групами), але й окремими процесами і видами робіт.

Враховуючи вищезазначені особливості, можна стверджувати, що лісові насадження, а саме дерева, є

Таблиця 2. Сучасні підходи до економічної оцінки лісових ресурсів та продукції лісівництва у цілях бухгалтерського обліку

№ п/п	Назва підходу	Сутність
1	Витратний	вартість лісових насаджень визначається на основі фактичних витрат на їх відтворення та підготовку до використання. Економічна оцінка лісових ресурсів при застосуванні даного підходу базується на трудовій теорії вартості. Підхід використовується в практичній діяльності вітчизняних лісових господарств
2	Рентний	оцінюється максимально можливий ефект від використання лісових ресурсів. Лісова рента визначається як різниця між цінністю кінцевої продукції лісовирощування, що встановлюється величиною гранично допустимих витрат на приріст її виробництва (замикаючих витрат), і індивідуальними зведеними витратами на відновлення і експлуатацію лісових ресурсів
2.1	Диференціальна рента I	додатковий прибуток, отриманий на кращих за якість та місцезнаходженням ділянках при рівновеликих вкладеннях капіталу
2.2	Диференціальна рента II	додатковий прибуток, отриманий при експлуатації ділянок з особливими властивостями і залежить від попиту
3	Альтернативний	дозволяє визначити вартість лісових ресурсів через втрачені доходи і витрати, які можна було б отримати при використанні даного ресурсу в інших цілях (відведення земельної ділянки для сільського виробництва, мисливства, рекреації, тощо). Концепція альтернативної вартості в певній мірі пов'язана з витратною концепцією. Чим менша альтернативна вартість природного блага, тем менше потрібно витрат для компенсації економічних втрат від збереження цього блага
4	Дохідний (результативний)	базується на визначенні вартості лісових ресурсів, виходячи із вартості продукції, виробленої на основі їх використання. За цим підходом вартість лісових насаджень визначається двома способами: або за величиною ефекту (доходу), одержаного від використання лісових ресурсів, або за витратами необхідними для заміщення таких природних ресурсів

Джерело: узагальнено автором на основі [5, с. 72].

власне, довгостроковими біологічними активами, безпосередньо зрізані біологічні дерева — це сільськогосподарська продукція, а лісоматеріали — це продукція, яка є результатом переробки деревини. Також, у відповідності до Методичних рекомендацій, плоди, ягоди, гриби під час їх збирання (заготівлі) перестають бути елементами біологічних активів і визначаються як окремі активи [7, с. 475].

Для визначення економічної оцінки лісових ресурсів у вітчизняній та зарубіжній практиці донедавна використовувалися 2 підходи — витратний та рентний, сьогодні їх доповнюють ще двома — результативним та альтернативним (табл. 2).

Здійснивши аналіз існуючих підходів до оцінки лісових ресурсів та продукції лісівництва у цілях бухгалтерського обліку, відзначимо переваги та недоліки кожного методу. А саме, перевагою витратного методу є відносна спрощеність застосування (вартість лісових ресурсів та продукції лісівництва визначається на основі витрат на висаджування лісових культур, на лісомеліоративні роботи, санітарну вирубку, моніторинг лісових ресурсів тощо), а недоліком є те, що метод не враховує якісних показників лісових ресурсів та лісової продукції.

Перевагою результативного методу оцінки лісових ресурсів та продукції лісівництва є наочність, адже метод базується на визначенні вартості лісових ресурсів, виходячи із вартості продукції, виробленої на основі їх використання. Проте, вважаємо, що метод є некоректним у зв'язку з різним значенням часу використання

природних і матеріально-трудових ресурсів, які беруть участь у створенні їх вартості. Також недоліком результативного методу є врахування суб'єктивних чинників (цінності, рідкісності та доступності деревини) при визначенні вартості лісових ресурсів.

Метод альтернативної вартості (упущеної вигоди) включає вигоди, які були б отримані від альтернативного використання лісових ресурсів (інтенсивного лісового господарства). Недоліком цього методу оцінки є те, що чим менша вартість ресурсу чи продукції, тим менше потрібно витрат для компенсації економічного збитку від збереження цього ресурсу чи блага.

Найчастіше вартість лісових ресурсів визначається за рентним методом, оскільки саме економічний ефект найбільш повно характеризує цінність цих природних ресурсів для суспільства. Загально прийнятою є думка, що рента виникає внаслідок кращої якості природних ресурсів і місця їх розташування. Однією з переваг рентного методу економічної оцінки лісових ресурсів та продукції лісівництва є можливість визначити реальний економічний ефект від використання цих природних ресурсів. До недоліків підходу відносять складність у використанні, що пов'язано з відсутністю науково обґрунтованих цін на лісові ресурси, а також нульові оцінки лісових ресурсів у несприятливих районах для їх відтворення.

На сьогодні прийнята Концепція єдиної державної системи електронного обліку деревини, яка передбачає поштучне маркування деревини на лісосіках і складах

пластиковими бирками, які містять штрих-код, на якому реєструється походження, якісні та кількісні показники деревини з використанням електронних засобів подальшого обліку та системного контролю легальності заготівлі [8].

Відповідно до Концепції у 2021 р. затверджено Інструкцію з ведення електронного обліку деревини [9], яка встановлює порядок ведення електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопилення і деревообробки із застосуванням електронних засобів маркування та обліку деревини власниками лісів і постійними лісокористувачами. Дана Інструкція розроблена відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, Державних стандартів України, інших нормативно-правових актів по регулюванню ведення лісового господарства та має за мету забезпечення єдиних методологічних засад ведення обліку лісопродукції [7, с. 477].

Інструкцією з ведення електронного обліку деревини передбачено застосування декількох форм обліку:

- 1) специфікація приймання деревини від заготівлі;
- 2) щоденник приймання деревини від заготівлі;
- 3) щоденник приймання деревини від розкрязування довгомірних лісоматеріалів;

4) специфікація-накладна приймання деревини після зміни якості;

5) специфікація-накладна на відправлення деревини залізничним транспортом;

- б) товарно-транспортна накладна (ліс) (ТТН-ліс) [9].

Вважаємо, що процес електронного обліку деревини повністю заснований на електронному документообігу. Він базується на програмному забезпеченні, що дозволяє контролювати етапи руху деревини, під час яких вся облікова інформація передається в електронному вигляді.

Таким чином, впровадження електронного обліку деревини дає змогу оптимізувати виробничу діяльність лісогосподарських підприємств, підвищити якість обліку продукції лісівництва, скоротити час оформлення документації, сприяє ефективній боротьбі з незаконними рубками та приведенню вітчизняного ринку продукції лісівництва у відповідність до вимог Євросоюзу. Застосування системи електронного обліку деревини дозволяє у максимально короткий термін встановлювати всю інформацію про деревину, допоможе керівникам підприємств оперативніше в реальному часі бачити залишки продукції лісівництва на кожній лісосіці в розрізі порід та сортиментів, приймати управлінські рішення щодо напрямків реалізації, вивезення продукції та інше.

Доцільно зазначити, що питання організації бухгалтерського обліку лісових ресурсів та продукції лісівництва має значну кількість дискусійних моментів, оскільки широкий спектр об'єктів, методи оцінки, особливості документального оформлення та відображення інформації у формах фінансової звітності створюють відповідні труднощі, що в загальній сукупності може порушити належний рівень упорядкування облікового процесу. Методологія бухгалтерського обліку в лісовому господарстві має бути обов'язково обґрунтована в обліковій політиці, елементи якої чітко ідентифікують

не тільки методологічний контур, але й технічний та організаційно-управлінський.

Основні проблеми обліку лісових ресурсів та продукції лісівництва, вважаємо, полягають у:

— недосконалість підходів до організації бухгалтерського обліку операцій з лісовими ресурсами та продукцією лісівництва. Діюча методика обліку вказаних операцій не дозволяє здійснити достовірну оцінку структури ресурсів підприємства, його ліквідності та платоспроможності відсутності науково обґрунтованого підходу до організації з лісокористування.

— недотримання основних норм П(С)БО 30 "Біологічні активи" у питаннях методики методики обліку операцій з лісовими ресурсами та продукцією лісівництва. Недосконалість положень облікової політики призводить до зниження якості та повноти облікової інформації, що є також однією з причин невідповідності існуючої методики обліку лісових ресурсів стандартам бухгалтерського обліку.

— фінансова звітність не забезпечує інформацією користувачів про операції з лісовими ресурсами та продукцією лісівництва, оскільки у звітності такі операції відображаються згруповано в складі оборотних запасів, зокрема у статті "Незавершене виробництво".

Для вирішення вказаних проблем необхідно нормативну базу щодо обліку лісових активів, привести у відповідність до загальних принципів ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. Основними кроками у подоланні існуючої проблеми організації ефективної облікової системи і звітності лісогосподарських підприємств повинні стати:

1) затвердження у П(С)БО 30 "Біологічні активи" визначень термінів "ліс", "лісові насадження", "мисливські ресурси" тощо;

2) розробка і впровадження методичних рекомендацій щодо обліку лісових активів та особливостей діяльності лісогосподарських підприємств;

3) доповнення Інструкції № 291 уточненнями щодо синтетичного та аналітичного обліку лісових активів та діяльності лісогосподарських підприємств з конкретизацією порядку та механізму організації облікового процесу в таких підприємствах.

ВИСНОВКИ

Отже, в результаті дослідження обґрунтовано доцільність внесення змін до діючого нормативно-правового законодавства щодо визначення термінології лісових біологічних активів та продукції лісівництва, їх класифікації, а також порядку їх визнання та економічної оцінки.

Відображення лісових ресурсів та продукції лісівництва у бухгалтерському обліку має регламентуватися П(С)БО 30 "Біологічні активи". Відповідно до цього, зважаючи на особливості продукції досліджуваної галузі, неможливо всі лісові активи відображати на одному рахунку. Так, дерева варто обліковувати за дебетом рахунку 16 "Довгострокові біологічні активи" відповідно як довгострокові біологічні активи, зрізані дерева — на дебеті рахунку 27 "Продукція сільськогосподарського виробництва" як сільськогосподарську продукцію, а лісоматеріали — це продукти, які є результатом "переробки" деревини.

Окрім того, для достовірного облікового відображення продукції лісівництва вітчизняних підприємств, важливо здійснювати економічну оцінку такої продукції. Зі всіх досліджених методів, найбільш ефективним є рентний підхід до економічної оцінки лісових ресурсів та продукції лісівництва.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі є обґрунтування критеріїв вибору методів оцінки, періодичності проведення, розробка методики оцінки та пропозицій щодо удосконалення нормативно-правового регулювання ведення бухгалтерського обліку та складання звітності щодо таких об'єктів.

Література:

1. Публічний звіт голови державного агентства лісових ресурсів України за 2021 рік. URL: <https://forest.gov.ua/storage/app/sites/8/%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8/publiclniy-zvit-za-2021.pdf> (дата звернення: 03.06.2022).

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи": Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05> (дата звернення: 03.06.2022).

3. Сидоренко Р.В. Особливості організації облікового процесу в лісгосподарських підприємствах. Економічний форум. 2018. № 4. С. 292—297.

4. Ковбаса Т. А. Особливості визнання біологічних активів лісового господарства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. Вип. 5 (05). С. 322—325.

5. Замула І.В., Танасієва М.М., Шавурська О.В. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит лісових ресурсів і витрат на їх відтворення та використання: монографія. Житомир, 2021. 257 с.

6. Жолкевський П.Ф. Економіко-екологічна оцінка лісових ресурсів. Науковий вісник Українського державного лісотехнічного університету. Серія: Стан і тенденції розвитку лісівничої освіти і науки та лісового господарства в Україні. 2004. № 14.5. С. 277—283.

7. Суліменко Л.А., Киян А.В., Вітер С.А. Особливості обліку біологічних активів та продукції на підприємствах лісового господарства. Молодий вчений. 2017. № 8 (48). С. 474—480.

8. Про схвалення Концепції створення єдиної державної системи електронного обліку деревини: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 № 1090-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1090-2009-%D1%80> (дата звернення: 15.05.2022).

9. Інструкція з ведення електронного обліку деревини: Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 27.09.2021 р. № 621. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1343-21#Text> (дата звернення: 28.05.2022).

References:

1. State Agency of Forest Resources of Ukraine (2021), "Public report of the head of the State Agency of Forest Resources of Ukraine for 2021", available at: <https://forest.gov.ua/storage/app/sites/8/%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8/publiclniy-zvit-za-2021.pdf> (Accessed 3 June 2022).

2. Order of the Ministry of Finance of Ukraine (2005), "Accounting Regulation (Standard) 30 "Biological Assets", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05> (Accessed 3 June 2022).

3. Sydorenko, R.V. (2018), "Features of the organization of the accounting process in forestry enterprises", *Ekonomichnyi forum*, vol. 4, pp. 292—297.

4. Kovbasa, T.A. (2016), "Features of recognition of biological assets of forestry", *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 5 (05), pp. 322—325.

5. Zamula, I.V., Tanasiieva, M.M. and Shavurska, O.V. (2021), *Bukhhalterskyi oblik, analiz i audyt lisovykh resursiv i vytrat na yikh vidtvorennia ta vykorystannia* [Accounting, analysis and audit of forest resources and costs of their reproduction and use], Zhytomyr, Ukraine.

6. Zholkevskiy, P.F. (2004), "Economic and ecological assessment of forest resources", *Naukovyi visnyk Ukrainkoho derzhavnnoho lisotekhnichnoho universytetu*. Seriya: Stan i tendentsii rozvytku lisivnychoi osvity i nauky ta lisovoho hospodarstva v Ukraini, vol. 14.5, pp. 277—283.

7. Sulimenko, L.A., Kyian, A.V. and Viter, S.A. (2017). "Features of accounting for biological assets and products in forestry enterprises", *Young scientist*, vol. 8 (48), pp. 474—480.

8. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine (2009), "About approval of the Concept of creation of the uniform state system of the electronic account of wood", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1090-2009-%D1%80> (Accessed 15 May 2022).

9. Order of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine (2021), "Instructions for electronic accounting of wood", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1343-21#Text> (Accessed 28 May 2022).

Стаття надійшла до редакції 11.06.2022 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net
тел.: (044) 223-26-28, (044) 458-10-73